

SOR feiret sitt 50 – års jubileum

8. juni 2001 arrangerte SOR sitt 50-års jubileum i Røde Kors sine vakre lokaler i Oslo. Dagen startet med musikalsk innslag av Thorshov skoles Seniorgruppe. I en pause kunne dirigenten fortelle at Oslo Filharmoniske Orkester skulle få mulighet til å spille med Thorshov i Oslo Konsert-hus den 17. november i år.

Selve jubileumskonferansen ble åpnet av sosialminister Guri Ingebrigtsen. I sin tale trakk hun linjene tilbake til 1951 da Aslaug Åsland, daværende sosialminister, åpnet for at ulike støttelag skulle samles til forpliktende samarbeid om åndssvake-omsorgen.

Guri Ingebrigtsen gav uttrykk for at til tross for at staten i dag har tatt et stort ansvar, har frivillige organisasjoner en viktig rolle å spille. Spesielt gjelder dette i forholdt til nyteknologi; «Nytteknologi er ikke departementets merkelapp og kanskje det er sånn det skal være. Departementet kan bare legge til rette for at de frivillige organisasjonene har mulighet til å gi sine bidrag.»

Også i lokalsamfunnene er frivillig arbeid uvurderlig, kanskje mest knyttet til forhold som gjør det kjekt å leve. Sosialministeren sa at det viktigste i dag er Ansvarsreformen og et nytt menneskesyn, samtidig som hun nevnte at mange foreldre opplever at de er administratorer av offentlige tjenester. Det er mange gode ordninger i dag, sa sosialministeren, men ikke alt er like godt organisert. Dette ønsker regjeringen å gjøre noe med, og hun henviste spesielt til den nye forskriften om individuelle planer som foreligger. Til slutt takket ministeren SOR for den viktige innsatsen og Samordningsrådets Forskningsfond fikk en sjekk på 10.000,- kroner i jubileumsgave.

Den neste på listen over foredragsholdere var SORs ubestridte Grand Old Man, Gunnar Brekke. Sammen med Orvar Thorsrud har han nylig gitt ut boken «Fra statlig armod til samfunnsansvar – samordningsrådet gjennom 50 år» Mye av hans foredrag var hentet fra boken. Gunnar Brekke trakk opp linjene fra århundredskiftet fram til etter krigen. I boken heter dette den «Den tause perioden», og han gav en glimrende beskrivelse av den armod og knuslete omsorg som eksisterte. Omsorgen for psykisk utviklingshemmede etter krigen har Gunnar Brekke et sterkt personlig forhold til. Han var fra 1953 styrer på Furuly, en institusjon for psykisk utviklingshemmede på Askøy utenfor Bergen.

SORs nye styre. Fremme Kari Backer og Per Andreas Ulvedal. Bak fra venstre Jan Erik Nilsen, Tore Gulbraar, Åse Håmpland og Tor Visnes. Ken Davidsen og Johannes Leines var ikke til stede da bildet ble tatt. (Foto: Kåre Kvalvåg).

Deler av Brekkes foredrag hadde et svært privat anstrøk. Han snakket om sine foreldre og besteforeldre. Hvilke sosiale og økonomiske vilkår de hadde, og hvordan valg og handlinger som en foretar i en generasjon er historie som kan analyseres og kritiseres av den neste generasjonen. Han er opptatt av at historien må forstås på sine egne premisser.

Gunnar Brekke overtok et hus for å drive en institusjon i 50 årene. I november – 53 bodde det 17 barn fra ett til tolv år. Av disse kunne bare en snakke, syv kunne ikke gå selv, fem hadde betydelig atferdspro-

blemer og ingen mestret primære ferdigheter som av og påkledning eller personlig hygiene. Her var ansatt en kokke og tre pleiere. 0,16 årsverk pr. bruker på heldøgns-service. Selv bodde Gunnar Brekke med kone og to barn på 18 kvadratmeter. Likevel var det varme og omtanke som preget arbeidet, og de delte det lille de hadde, I ettertid kan han se at det var en knuslete omsorg, de manglet ressurser, faglig bistand og hjelpemidler. Men det viktigste i tilbudet var å kunne hjelpe foreldre som slet seg ut før de var femti og han sier; «Eg e`gammal nok til å vite at der kunnskapen mangler gjenstår berre dette eine, å ha respekt for fortia»

Når det gjelder SOR hevder Brekke at organisasjonens fortjeneste ikke kan skilles fra samfunnets totale innsats. SOR er en idé, en idé om handling og å fremme en god sak.

Han trakk også opp noen utfordringer i årene som kommer. Blant annet knyttet til hjemmeboende utviklingshemmede som har ventet i 20 år på bolig, men også den ensomhet som rår blant mange som bor alene. De blir usynlige, «Alle som er ensomme blir litt usynlige»

Proffessor Johans Tveit Sandvin trakk under tittelen Fra mottaker til deltaker opp

Sølvi Linde er vernepleier og høgskolelærer. Hun arbeider ved vernepleierutdanningen ved Høgskolen i Bergen.

(Privat foto).

de psykisk utviklingshemmes historie fra et forskersynspunkt. Hans foredrag vil senere foreligge som egen artikkel i bladet.

Avdelingsoverlege Ivar Mæhle var tidligere overlege på Vestlandsheimen. Vestlandsheimen var landets største institusjon med 353 beboere i 1979. En totalinstitusjon med vaskeri, systue, kjøkken, egen teknisk avdeling og egen aktivitetsavdeling. Alt skulle kunne sørges for innenfor institusjonens område. Gjennom humoristiske og treffende beskrivelser trakk han opp institusjonens historie. Ikke bare knyttet til antall brukere, bygninger, avdelinger osv. Men kanskje spesielt til de særheter som kan utvikle seg i et miljø når man lever avsondret fra andre, en stat i staten.

En smule paranoia også kanskje, da Mæhle begynte fikk han vite at der skulle være 3 1/2 ml'er som jobbet der! De ulike personalgruppene, entusiastene, idealistene, de strandede og gjennomtrekkerne satte sitt preg på miljøet. Men ikke minst var det et arbeidssted for kvinner fra lokalmiljøet. Miljøet kunne dessuten arte seg forskjellig avhengig av turnus.

Også de ulike avdelingen hadde sine tradisjoner. Blant annet fikk hver avdeling et notat fra teknisk etat om at i begynnelsen av desember måtte juletrefooten leveres inn for påsetting av juletre! Myter har også sin plass på et sted som dette. Om brukere som var teknisk begavet langt ut over det normale, som kunne ta fra hverandre og sette sammen klokker, radioer og mye annet. Eller andre som var så sterke og farlige at det gjaldt å holde seg langt unna.

Leif Rambjør er utviklingshemmet og bruker av tjenester. En bruker med mange ressurser. Han brukte sin tilmålte tid til å fortelle om sitt liv. Han var 11 år da han ble vurdert på Eikelund spesialskole. Etter dette hadde han opphold på ulike spesialskoler, langt hjemmefra, helt til det i 1975

SORs leder Tor Visnes åpnet, og generalsekretæren i Norges Røde Kors, Svein Mollekleiv, avsluttet jubileumskonferansen. (Foto: Kåre Kvalvåg).

var snakk om at han skulle sendes til Trondheim. Da satte Leif Rambjør foten ned; «Sender dokkar meg der, kommer eg hem i en kiste». Han begynte i stedet på Åsane Yrkesskole, mekanikerlinjen, og fikk senere arbeid på Grønnevik Industri. Her var han fram til 1982 som arbeider, hovedtillitsvalgt og medlem av bedriftsstyret. Siden har han arbeidet ved Knarvik Industri og er i dag vaktmesterassistent i Knarvik Senter.

Leif Rambjør snakket varmt om hvor viktig det er å ha et arbeid. Noe å stå opp til, noen som har bruk for en og ikke minst det å komme ut og treffe folk. «Vi kan mye mer enn folk tror. Vi trenger lenger tid på å lære, men vi må få den tiden vi trenger».

Rambjør har i mange år vært medlem av NFU og sa at det viktigste med dette arbeidet har vært å ha et talerør utad. Og han har sterke meninger blant annet om det å bo i bofellesskap. «Det er greit å bo

sammen, men en må få bestemme sjølv, ikke vaske hver dag, sjølv om det står at eg skal gjera da!»

Etter disse innleggene var det lagt opp til debatt! Kåre Kvalvåg fra LUPE i diskusjon med Sissel Grasli fra NFU. Begge har et personlig engasjement i omsorgen for psykisk utviklingshemmede. Kåre Kvalvåg har en bror som bodde på institusjon i mange år, og Sissel Grasli er mor til Kristine som er psykisk utviklingshemmet. I sine innlegg lot begge det personlige engasjement komme til uttrykk. De representerer likevel to forskjellige organisasjoner.

Som tilhører kan det være vanskelig å forstå hva som skiller dem. Det er klart at LUPE ønsker å arbeide og påvirke på ulike nivåer, mens NFU prioriterer sine krefter i politiske sammenhenger, spesielt knyttet til lovgivningen. Likevel er deres ideologi om menneskerettigheter og menneskeverd så sammenfallende at det ble lite diskusjon. Sissel Grasli inviterte sågar til en sammenkomst. Det skal bli spennende å se om dette vil bli fulgt opp av LUPE. En stor organisasjon vil i så fall kunne ha betydelig større slagkraft.

Avslutning med Generalsekretær Svein Mollekleiv Norges Røde Kors. Han vektla viktigheten av det frivillige arbeidet som utføres. I den sammenheng viste han blant annet til undersøkelser som sier at folk flest ikke er uvillige til å delta i frivillig arbeid, de er bare ikke blitt spurt!!

Og etterpå var det fest!!

Festen ble holdt i Røde Kors sin nye kantine. Ved ankomsten hørte vi glade toner. Det var Ragnarock som stod utenfor i lett duskeregn og spilte for feststemte gjester. Einar Lunde var kveldens konferansier og ledet det hele med sikker hånd. God mat og mange gode musikalske innslag gjorde festen til en verdig avslutning på jubileet.

Kraftrockerne i Ragnarock underholdt på festen. (Foto: Kåre Kvalvåg).